

Гордана Ђоковић
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
gordana.djokovic@fil.bg.ac.rs

УДК 02:001.31(497.4)"2022"(049.32)

ЗАЈЕДНИЧКИ РАД НА ИЗГРАДЊИ ПОВЕРЕЊА У НАУКУ И РАЗВОЈ

*23. међународна научна конференција COBISS 2022, ИЗУМ, Марибор,
19–20. октобар 2022.*

У Марибору је, у просторијама ИЗУМ-а,¹ од 19. до 20. октобра 2022. године одржана 23. међународна научна конференција COBISS 2022. Континуитет и квалитет постали су заштитни знак COBISS конференција које нас сваке друге године обрадују разноврсним актуелним темама из области библиотекарства и информационих наука. Конференција традиционално окупља велики број светских предавача, као и библиотечно-информационе стручњаке из Словеније и осталих земаља Западног Балкана (Србије, Северне Македоније, Босне и Херцеговине, Црне Горе, Хрватске, Бугарске и Албаније).

Под слоганом *Заједнички рад на изградњи поверења у науку и развој*, домаћини конференције су учесницима поред занимљивих предавања представили и *НРС Vega*,² највећи суперрачунар који је смештен у просторијама ИЗУМ-а и намењен је надоградњи националне истраживачке инфраструктуре. Овај суперрачунар велика је подршка за складиштење података из различитих области у Словенији и Европској унији и први је од осам планираних оваквих рачунара у Европи.

Разноврстан програм представљен је кроз 24 предавања која су изложена у току дводневне конференције. Питањима и проблемима отвореног приступа, у пленарном предавању, бавила се Гил Хамилтон (Gill Hamilton), заменица директора за дигиталне технологије у Националној

¹ ИЗУМ (IZUM) – Institut informacijskih znanosti

² Име је добио по словеначком математичару Јурију Бартоломеју Веги (1754–1802).

библиотеци Шкотске. Поред бројних предности отвореног приступа, истакла је и проблеме са којима се суочавају у раду а тичу се ауторских права и ограничавајућих лиценци које се односе на дигитализоване садржаје. Следећа два пленарна говорника дотакла су се питања двају најзначајнијих библиографских формата. Док се Гордана Мазић из ИЗУМ-а осврнула на значај и употребу UNIMARC формата, у центру пажње Гордона Дансира (Gordon Dunsire) из Шведске биле су примене и употребе RDA формата. Гордана Мазић, која од 2000. године у ИЗУМ-у ради на различитим пројектима библиографске и нормативне контроле, детаљно је представила UNIMARC и друге Ифлине формате. Гордон Дансир се у свом излагању бавио питањима каталогизације библиотечке грађе у оквиру RDA формата и новим могућностима организације метаподатака и њихове употребе из различитих извора.

У наставку првог дана конференције уследио је сегмент предавања намењен презентацији нових могућности COBISS-а. Андреја Крајнц (Andreja Krajnec) из ИЗУМ-а, предочила је тренутно стање и будући развој нормативних записа у COBISS-у, док је Романа Мухвич Шумандил (Romana Muhvič Šumandl), такође из ИЗУМ-а, представила најзначајнија достигнућа чланова COBISS мреже. Надовезала се Весна Стевановић, руководилац Националног COBISS центра у Србији, истичући значај овог система као извора информација за различите истраживачке пројекте. За крај сегмента, своја искуства у настави каталогизације пренеле су доц. др Кристина Фелвари (Kristina Feldvari) и студенткиња Изабел Здравчевић (Izabel Zdravčević) са Одсека за информацијске знаности у Осијеку. Оне су изнеле искуства студената основних и постдипломских студија Одсека за информацијске знаности у Осијеку који су у новембру 2020. године били укључени у радионицу за каталогизацију у оквиру тестне COBISS базе.

Организатори се сваке године труде да представе нове домете и на пољу каталогизације, па су тако и овога пута учесницима приказали демо-верзију нове генерације COBISS4 апликације која се убрзано развија у ИЗУМ-у. Нову COBISS4 апликацију представила је Зденка Каменшек (Zdenka Kamenšek), док је прототип софтвера за каталогизацију представила Невенка Зупанчић (Nevenka Zupančič).

Свечани завршетак првог дана Конференције и обележавање 30. рођендана ИЗУМ-а најавила је др Јернеја Ферлеж (Jerneja Ferlež) у свом излагању загонетног наслова „Чоколада, гориво, политика и информације (Chocolate, fuel, politics and information)”. Др Ферлеж је подсетила на историјске чињенице о месту на коме је изграђена зграда у којој се данас налази

ИЗУМ. Помоћу архивске грађе и фотографија, успела је учесницама да дочара период од почетка до 60-их година 20. века. Осврнула се и на чувену посету Јосипа Броза Тита Марибору, који је свечано дочекан управо поред места данашње зграде ИЗУМ-а, као и на везу тог краја са фабриком чоколаде *Мирум*.

Како је целу Конференцију обележио јубилеј 30. година ИЗУМ-а, на крају дана свечано су уручене захвалнице свима који су допринели његовом раду. Организатори су овом приликом најавили документарни филм о оснивању и раду ИЗУМ-а, у коме је значајан допринос својим интервјуима дао и Милорад Вучковић, дугогодишњи начелник Центра за узајамну каталогизацију Републике Србије.

Поједини сегменти рада Конференције су традиционално резервисани за представнике националних COBISS центара, који ову прилику користе за промоцију и презентовање својих активности и даљих планова рада. Тако су првог дана Конференције активности својих Центара представили: Азра Смајић Гачевић из Националног COBISS центра Босне и Херцеговине и Вјенцеслава Шеваљевић из Националног COBISS центра Црне Горе. Следећег дана своје активности представили су: Жаклина Гјалевска из Националног COBISS центра Македоније, Жељка Комленић из Националног COBISS центра Републике Српске и Даниела Василева из Националног COBISS центра Бугарске. Сви представљени национални COBISS центри показали су значајан напредак у своме раду и жељу за унапређивањем постојећих и увођењем нових програма.

Другог дана Конференције преовлађивале су теме које се односе на отворени приступ као и одговорно управљање истраживачким подацима (Responsible Research Data Management – RRDM). О улози библиотека у подршци отвореном приступу говорила је менаџерка из EOSC Удружења³ Сара Џонс (Sarah Jones), док је сервисе подршке отвореној науци, које развија ИЗУМ представио Миран Петек (Miran Petek) из ИЗУМ-а. Миро Пушник (Miro Pušnik), директор Централне техничке библиотеке Универзитета у Љубљани, изложио је неопходност припреме истраживачких података и њихово коришћење у другим истраживањима у складу са FAIR принципима (FAIR Data Principles⁴). За научнике из Србије ови принципи нису довољно познати и може се закључити да служе за планирање управљања подацима и њихов отворени приступ, али и њихову

³ EOSC – European Open Science Cloud

⁴ FAIR – Findable, Accessible, Interoperable and Reusable

употребу у новим истраживањима, чиме се значајно скраћују време и ресурси.

О начинима вредновања научноистраживачког рада, који се у Словенији заснивају на библиографским подацима из COBISS система, говорио је магистар Јанез Југ (Janez Jug) из Централне библиотеке друштвених наука Факултета друштвених наука Универзитета у Љубљани.

О новим верзијама SICRIS апликације, новим функцијама у COBISS3, COBISS+ и MCOBISS апликацијама говорили су Андреј Коршец (Andrej Korošec), Тања Журан Путора (Tanja Žuran Putora) и Јанита Тацер Слана (Janita Tacer Slana).

Завршно предавање Андреја Крајнца из ИЗУМ-а односило се на (не) приступачност веб-садржаја за угрожене групе корисника, који се свакодневно суочавају са бројним проблемима приликом приступа информацијама у дигиталном облику. Решење види у обезбеђивању доступности свих услуга које пружају библиотеке.

COBISS конференције су изврсно место за научно и стручно усавршавање, али и пријатно место за упознавање колега сличних интересовања и размену знања и искустава. Са нестрпљењем очекујемо представљање нових активности и нових домета ИЗУМ-а на следећој конференцији.